

Mūzeja gariņš stāsta

31. Nebeidzamais 23. augusts

Šis datums, reiz iesācies, negrib beigties. Un nedrīkst beigties, jo tas aiz sevis atstājis tik daudz spoku, garu, veļu un dvēseļu. Iesākās 1939. gadā Maskavā -- ar diviem parakstiem zem līguma, kas līdzīgi revolucionāra Gavriilo Principa šāvieniem Sarajevo pilsētā 1914. gadā noveda pie pasaules kara. Nevajadzēja revolucionāra pistoles Sarajevo ielā. Pietika ar spalvu pie rakstāmgalda.

Es toreiz klāt nebiju, un nevarēju būt, bet Mūzejā top jaunās ekspozīcijas daļa, ko sauc par Hitlera-Staļina paktu un dēvē par savvērestību. Un tur viss būs kā uz delnas. Arī paraksti: Vjačeslavs Molotovs, Joahims fon Ribentrops. Ar viņu parakstiem pietika, lai daudzi citi paraksti zem pastāvošiem līgumiem un starptautiskām konvencijām izrādītos nekam nederīgi. Tā nebija tikai savvērestība. Tā bija – nodevība. Un jā, šis pakts pelnījis, lai to sauktu par Hitlera-Staļina paktu un ne parakstītāju vārdos.

Pietika divu parakstu, lai iznīcinātu neatkarīgo Latvijas nācijas loloto valsti, lai noslepkavotu, ieslodzītu un deportētu tās veidotājus un vadītājus, lai tautu pakļautu teroram, salauztu un padarītu atkarīgu. Lai sarīdītu tautas locekļus citu pret citu. Lai izdzēstu katru atmiņu par savu valsti. Tas neizdevās. Tauta izdzīvoja. Izdzīvoja valsts, jo atmiņa palika dzīva un pretojās. Un pasaule neaizmirsā.

Hitlera-Staļina paktu Padomju Savienība pēc kara slēpa no pasaules acīm. Latvijā pirmie 23. augustu atklāti atzīmēja *Helsinki '86* dalībnieki jau 1987. gadā. Vara viņus apspieda. Bet 1989. gadā 2 miljoni igauņu, latviešu un lietuviešu sadevās rokās cilvēku ķēdē no Tallinas cauri Rīgai līdz Viļņai, pasaulei atgādināja pakta noziegumus un prasīja brīvību savām valstīm. Viņus vairs nevarēja apspiest. 2009. gadā Eiropas Parlaments nolēma 23. augustu izsludināt pat totalitārisma upuņu piemiņas dienu. Tāpēc šī diena nebeidzas un nebeigsies arī Eiropas atmiņā. Man liekas – tikai pieaugs, jo 23. augusts ir brīdinājums arī tagadnei.

Bet tie nav tikai upuři, kuŗus atceramies, pieminam, par kuŗiem atgādinām. Es šogad 23. augustā Mūzeja ļaudīm aizlidoju līdz uz Cēsīm, kur aizkurināja "Sirdsapziņas ugunsgrūku." Tā ir neliela bet aizkustinoša ekspozīcija bijušajā Čekas cietumā par Cēsu un apkārtnes ļaudīm, kuŗi nepakļāvās okupāciju varām un pat tad, kad Latvijas valsts likās zaudēta, par to turpināja cīnīties ar ieročiem rokās. Mēs viņus saucam par nacionālajiem partizāniem, bet man liekas, viņi pelnījuši, ka viņus sauc par Latvijas kaŗavīriem. Latvijas armiju bez šāviena pārņēma iebrocēji 1940. gadā un tāpēc Latvijā varēja izrīkoties pēc savas brutālās gribas. Kaŗa gados latviešu kaŗavīriem bija jākaŗo zem svešiem kaŗogiem svešās uniformās, reizēm citam pret citu. Tā bija nežēlīga ļauja. Kad beidzās kaŗš, nebeidzās izmisīga cīņa par valsti. Tā bija leģitīma latviešu kaŗavīru cīņa pret ienaidnieku. Viņi nebija ministri, nebija ģenerāļi, bet man liekas, viņi bija labākā daļa Latvijas valsts. Ielidoju cietuma kamerā. Tur kā gars tumsā atspīd

latviešu kaŗavīra portrets, un austiņās atskan viņa stāsts. Man ir sajūta, ka viņš te ir uzvarētājs, un nekādi paraksti vairs neatņems viņam viņa valsti, jo viņš to pasargās.

Latvijas Okupācijas muzeja Nākotnes Nama ziedotāju saraksts guldīšanai pamatakmenī 13. septembrī ir noslēdzies. Paldies visiem, kas atsaucās. Taču ziedot vēl var, un pēc gada Nākotnes Nama vestibila grīdā guldīs vēl vienu kapsulu ar VISU ziedotāju vārdiem.

Latvijā. "Latvijas Okupācijas muzeja biedrība", Reģ. nr. 40008018848, AS "SEB banka", SWIFT: UNLALV2X , Konta Nr.: LV67UNLA0002400700517

ASV. Čeki rakstāmi OMFA (ja vajag, ar ziedojuma mērķa norādi) un sūtāmi Ilzeļ I[idz septembrim var Resnis, 10930 Nollwood Drive, Chardon, OH 44024. Ziedotāji saņem kvītis nodokļu atlaidēm.

Kanādā. Čeki rakstāmi LRDF (Latvian Relief and Development Fund) ar atzīmi "Okupācijas mūsejam" (ja vajag, arī ar mērķa norādi) un sūtāmi: Dagnija Staško, 16 Elterwater Ave, Nepean, ON K2H5J2. Ziedotāji saņem kvītis nodokļu atlaidēm.

Australijā. Čeki rakstāmi (pievienojot mērķa norādi) un sūtāmi mūseja pārstāvei: Ināra Graudiņa, 141 Darley Road, Randwick, NSW 2031.

Lielbritānijā. Čeki rakstāmi (ja vajag, ar mērķa norādi) un sūtāmi mūseja pārstāvei: Inese A. Smith, 36 Fairmount Drive, Loughborough, LE11 3JR vai (ar mērķa norādi) "Latvian Educational Foundation", Catthorpe Manor, Catthorpe, Leicestershire LE17 6DF.

Ar ziedojumu nodrošināts publicitātes projekts